

כי תשא חט"ז שיחה א'

במחצית השקל הנתינה עצמה היא הכפרה, ולכן צריכה להינתן כולה כאחת. מחצה"ש הוא גם בעל כרחן (דלא כקרבנות), ולכן תמה משה כו'. והראה לו הקב"ה מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל. שגילה למשה שגם בנתינה בעל כרחו - "ומשקלה", היא נתינה מעצם הנשמה - "מטבע של אש".

על הפסוק (ל, יג) "זה יתנו" אמרו רז"ל (והובא ברש"י) "אמר ר' מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראה למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו". צריך להבין מדוע נתקשה משה במחצית השקל, הרי לכאורה אין במחצית השקל שום קושי (משא"כ שאר הדברים שנתקשה בהן משה, כמו המנורה ומולד הלבנה הם דברים מסובכים)?

ויובן בהקדים: בספר המצוות מבאר הרמב"ם: "ליתן מחצית השקל כו' והוא אומר יתעלה ונתנו איש כופר נפשו ואומר זה יתנו". ולכאורה מדוע מביא גם את הפסוק כופר נפשו (שבו לא נזכר מחצית השקל בפירוש)?

והביאור: (ע"פ הראגוטשאווער) לפי הרמב"ם הנתינה גופא היא הכפרה (ולא שהכפרה באה על ידי הקרבנות שבאים ממחצית השקל) ולכן צריכה הנתינה להיות כולה כאחת – דבכפרה אינה מועלת נתינה לחצאים.

ולכן מביא הרמב"ם ב' פסוקים, "כופר נפשו" הוא לבאר שהנתינה - ולא הקרבנות שבאים על ידה - היא הכפרה. ו"זה יתנו", היא נתינה של דבר שלם, מחצית השקל אחד ולא שיעור המצטרף. (ומזה מסתעפים ב' ענינים: בשייכות להגברא: הנתינה צריכה להיות בבת אחת. ובשייכות להחפצא: שהנתינה היא מחצית השקל, ולא כסף בשווי של מחצית השקל). וזהו ש"הראהו מטבע של אש", דאש אין לו משקל, זאת אומרת שהעיקר אינו עשר גרה כסף, אלא עצם המטבע.

והנה מטבע של אש הוא הביאור על כופר לנפש. דהכפרה דקרבנות הוא מלשון קינוח ולכן מועלת רק לשגגות. משא"כ כופר הוא שנפש זה משתנה ונעשה מציאות חדשה – על דרך טבילותא בנורא – שעל ידי שמחזירן לכבשן נעשה מציאות חדשה. ולכן מכפר גם על חיוב מיתה כבחטא העגל.

ביאור הלשון "ומשקלה מחצית השקל": בהקדים, שתמיהת משה "מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו" כבר נתעורר לפני כן בהציווי דהקרבנות. שמשה תמה "מי יוכל להספיק לו קרבנות כו' אמר לו הקב"ה איני מבקש לפי כוחי אלא לפי כוחן כו'". ואם כן מדוע תמה עוד פעם במחצית השקל?

והביאור: קרבן צריך להיות "לרצונו", ואם כן זהו "לפי כוחן", אך מחצית השקל הוא גם בעל כרחן, ד"ממשכנין" על השקלים, ואם כן אין זה לפי כוחן של ישראל, ולכן תמה משה כו'.

ולכן הראה לו הקב"ה מטבע של אש, שהוציא מתחת כסא כבודו, ומשקלה מחצית השקל. שגילה למשה שגם בנתינה בעל כרחו, שהיא רק נתינה גשמית - "ומשקלה", היא באמת נתינה מעצם הנשמה שהיא "מטבע של אש".

וההוראה: שכשהאדם רואה שאין לו חיות בעבודת ה', אזי כ"שנרתע לאחוריו" (כהלשון שם בנוגע למשה) מזה שאין לו חיות, הנה זה עצמו מגלה את המטבע של אש.

וכשמשתדלים לקרב את בני ישראל להקב"ה אזי גם כשפועל על יהודי לקיים מצוה שאין לו בזה שום השגה, ואפילו אם מקיים את המצוה רק מפני הנימוס, שאינו רוצה לסרב כו', הנה באמת קיום המצוה היא באש של עצם הנשמה.